

Handläggare
Anna Colliander
Telefon: 08-50825243
Emelie Lif
Telefon: 08- 20825474**Till**
Socialnämnden
2025-05-20

Boendeplan SoL och LSS 2025–2035

Bostäder med särskild service SoL och LSS och stödboende

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner boendeplanen 2025–2035.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Socialförvaltningen har i samarbete med stadsdelsförvaltningarna sammanställt en kommunövergripande boendeplan 2025–2035. Boendeplanen följer utvecklingen av bostäder med särskild service SoL och LSS samt stödboende i staden och lyfter fram synpunkter och förslag till beslut. Med hjälp av den stadsövergripande boendeplanen kan Stockholms stad öka möjligheterna att bättre planera och tillgodose alla brukares behov och önskemål vad gäller bostäder med särskild service och stödboende.

Boendeplanen utgår från Swecos prognos över behovet av bostad med särskild service samt från stadsdelsregionernas boendeplaner. Stadsdelsförvaltningarna är indelade i fyra geografiska områden Innerstaden, Västerort, Västra Söderort, Östra Söderort som arbetar fram en boendeplan per stadsdelsregion. Varje stadsdelsnämnd har godkänt den del av boendeplanen som berör respektive stadsdelsnämnd.

Det totala underskott i nybyggnation av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL samt stödboende som har funnits under lång tid bedöms kvarstå under de kommande åren till följd av långa byggprocesser och ett osäkert prognosläge.

I Stockholms stad drivs merparten av alla bostäder med särskild service för vuxna samt stödboende i egen regi. Av sammanlagt 234 boenden (1783 lägenheter) drivs 38 boenden (362 lägenheter) på entreprenad och nio boenden (79 lägenheter) i privat regi. Inom bostad med särskild service för barn och unga drivs alla boenden i privat regi inom valfritt systemet.

Förvaltningen har sedan tidigare iakttagit några förbättringsåtgärder som sammantaget skulle kunna öka platstillgången i bostad med särskild service vilka sammanfattas nedan:

- Verka för att utbyggnaden av bostäder med särskild service och stödboende fortsätter.
- Genomföra en översyn av avtalsform för insatsen bostad med särskild service
- Inrätta profilboende inom bostad med särskild service

Bakgrund

I enighet med Stockholm stads budget 2025 behövs bostäder för personer med olika behov. Det ska finnas god tillgång till bostäder för personer med funktionsnedsättning, personer i hemlöshet, våldsutsatta, barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och andra grupper med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. Särskilda bostäder måste komma in tidigt i planeringsprocessen. Socialnämnden ska samordna arbetet med stadens årliga boendeplan för bostäder för personer med funktionsnedsättning. Antal boenden per regiform ska redovisas.

Kommunfullmäktige gav socialnämnden i budget för 2023 i uppdrag att ansvara för beställningar av byggnation avseende bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och socialtjänstlagen, SoL, samt stödboende för socialpsykiatrins målgrupp. Ett år tidigare, första januari 2022 övertog socialförvaltningen beställaruppdraget för bostäder med särskild service enligt LSS. Förändringen bidrar till att uppfylla boendeplanens mål och att öka antal pågående projekt för målgruppen i behov av bostäder med särskild service och stödboende

Ärendet

Boendeplanen utgår från Swecos prognos över behovet av bostad med särskild service och stödboende samt från stadsdelsregionernas boendeplaner. Varje stadsdelsnämnd har godkänt den del av boendeplanen som berör respektive stadsdelsnämnd. Stadsdelsregionernas boendeplaner beskriver bland annat befintliga boenden, befintliga individuella avtal och uppskattat behov av lägenheter. Varje stadsdelsregion har också möjlighet att lyfta svårigheter och utvecklingsområden för byggnation av bostad med särskild service och stödboende.

Pågående projekt

I årets boendeplan prognostiserar socialförvaltningen att 925 nya boendeplatser kan tillkomma under prognosperioden, samt ytterligare 447 efter år 2034 inkluderat projekt som saknar färdigställande datum. Totalt beräknas de pågående projekten

resultera i 1372 nya boendeplatser, en ökning med 40 platser jämfört med föregående år.

Av de 925 boendeplatser som prognostiseras under planperioden beställdes 49 boendeplatser genom genomförandebeslut och 24 genom inriktningsbeslut under 2024. För 2025 förväntas ytterligare 54 boendeplatser beställas genom genomförandebeslut och 196 genom inriktningsbeslut, vilket ger totalt 323 boendeplatser som med hög sannolikhet kommer genomföras. Detta är en ökning med 43 boendeplatser jämfört med föregående prognos.

Regiform

I Stockholms stad drivs merparten av alla bostäder med särskild service för vuxna samt stödboende i egen regi. Av sammanlagt 234 boenden (1783 lägenheter) drivs 38 boenden (362 lägenheter) på entreprenad och nio boenden (79 lägenheter) i privat regi. Inom bostad med särskild service för barn och unga drivs alla boenden i privat regi inom valfrihetsystemet. Antalet boenden som drivs på entreprenad har minskat från 70 boenden till 38 boenden då stadsdelsnämnderna tagit tillbaka driften av bostäder med särskild service då avtalen med privata leverantörer löpt ut. Flest enheter som drivs på entreprenad finns i innerstaden (177 lägenheter) och minst antal (sex lägenheter) finns i Västra Söderort. Antalet privata leverantörer inom bostad med särskild service och stödboende för vuxna är oförändrat sedan förra året.

Behovsprognos för bostad med särskild service och stödboende

Antalet boende (verkställda insatser) bland vuxna i bostad med särskild service LSS inom funktionsnedsättning har ökat varje år sedan år 2014 totalt cirka 32 procent sedan år 2014, från dåvarande 1 423 personer till 1 877 personer i september år 2024. Under hela prognosperioden förväntas antalet beslut öka, från dagens 1 944 till 2 312 år 2034. En ökning motsvarande 368 beslut eller 19 procent. Det prognostiserade antalet beslut som förväntas verkställas förväntas likaså öka.

Antalet barn och unga boende i bostad med särskild service ökade mellan 2018 och 2021, från knappt 70 till 80 personer. Därefter har antalet boende varit relativt konstant omkring ett 80-tal varje år för att sedan minska till drygt 60 personer i september 2024.

Prognosmodellen ger ett ökat antal fram till år 2030 för att sedan förväntas vara relativt konstant kring 80 boende de resterande fyra prognosåren.

I september 2024 var antalet boende i bostad med särskild service SoL lägre jämfört med föregående år, 166 boende. Under prognosperioden väntas små variationer i antalet verkställda insatser och år 2034 antas antalet verkställda insatser uppgå till 164. Även

det förväntade antalet beslut om bostad med särskild service antas minska något på kort sikt för att uppgå till 193 år 2034.

I prognosen antas att antalet boende i stödboende öka från 304 år 2024 till 307 nästkommande år. Därefter förväntas antalet göra en svag nedgång för att sedan öka fram till år 2034 då antalet boende förväntas uppgå till 313 personer. Antalet med beslut om stödboende uppgick i september 2024 till 346 personer.

lakttagelser som framkommit under arbetet med boendeplanen

Det totala underskott i nybyggnation av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL samt stödboende som har funnits under lång tid bedöms kvarstå under de kommande åren. Detta till följd av långa byggprocesser, en osäker marknad och därmed osäker prognos för färdigställande. Om man räknar med att alla projekt skulle kunna byggas enligt planering skulle behovet av lägenheter vara täckt med åtta procent år 2035, dock ser täckningsgraden olika ut för olika typer av bostäder. Utvecklingen för gruppboende med variation i utförandet exempelvis ytkrävande och friliggande gruppboende är inte lika positivt. En mer rimlig bedömning är att behovet av på boendeplatser tidigast kan vara täckt omkring år 2040. Detta då många byggaktörer för närvarande är försiktiga med att påbörja byggnationer och det finns en risk för förseningar eller avveckling av projekt.

Kostnaden för individuella avtal fortsätter öka. Stadsdelsregionernas sammanlagda dygnskostnad för de individuella avtalen är 2 693 159 (2 298 323 föregående år) kronor per dygn för vuxna och barn med individuella avtal SoL och LSS. Den sammanlagda dygnskostnaden för individuella avtal för barn har ökat med 193 914 kronor per dygn sedan föregående år. För vuxna visar årets boendeplan en ökad kostnad med 394 836 kronor per dygn från föregående år. Om alla placeringar skulle ske inom valfriheteten skulle det inte innebära några merkostnader för stadsdelsförvaltningarna eftersom ersättningen i nivå är den samma som kostnaden för placering.

Införandet av en central placeringsfunktion hos socialförvaltningen under 2025 förväntas leda till staden som samlad avtalspart med total överblick över individuella avtal inom bostad med särskild service LSS med stärkt förmåga att förhandla avtal med god kvalitet. En central placeringsfunktion förväntas minska kostnaderna för individuella avtal för bostad med särskild service.

I Stockholms stad finns idag nio leverantörer inom privat regi i valfrihetssystemet, LOV. En leverantör med tre enheter har lämnat LOV på grund av indraget IVO tillstånd, en helt ny leverantör har tillkommit och två befintliga leverantörer har öppnat nya enheter. I

dagsläget finns fem leverantörer inom bostad med särskild service LSS för vuxna, Stora Sköndal, Ersta Diakoni, OC LSS, Solom och Gemensamma krafter, vilket är en ökning med två nya leverantörer sedan förra årets boendeplan. Inom bostad med särskild service SoL finns inga privata leverantörer. I staden finns två privata leverantörer av stödboende SoL för vuxna, iBehandling och Rimbogården. Totalt finns nu tre leverantörer som driver bostad med särskild service LSS för barn.

Staden har tillämpat lagen för valfrihetssystem för insatsen bostad med särskild service sedan år 2009 efter beslut i kommunfullmäktige samma år som lagen av valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft. För konkurrensutsättning av stadens egna verksamheter ansvarar respektive nämnd där upphandling görs enligt lagen om offentlig upphandling (LoU) i de fall nämnden inte sköter driften i egen regi. Under de 15 år som har gått sedan LOV infördes i staden har ingen ordentlig översyn av driftsform genomförts. Socialförvaltningen ser ett behov av översyn av avtalsform för insatsen bostad med särskild service.

Efterfrågan från stadsdelsregionerna av bostäder med särskild service med specifik inriktning är fortsatt tydlig. För personer i behov av bostad med särskild service med specifik inriktning i miljöfaktorer eller kompetens är individuella avtal utanför valfriheten ofta det enda alternativet i nuläget.

Under 2025 utreder socialnämnden tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fortsatt förutsättningarna för profilboenden inom LSS.

Pågående projekt finns nu för bostad med särskild service för barn och unga LSS och för servicebostad SoL. Socialnämnden utreder under 2025 i samråd med kommunstyrelsen förutsättningarna för att starta barnboende i egen regi.

I Stockholms stad drivs merparten av alla bostäder med särskild service för vuxna samt stödboende i egen regi. Av sammanlagt 234 boenden (1783 lägenheter) drivs 38 boenden (362 lägenheter) på entreprenad och nio boenden (79 lägenheter) i privat regi. Inom bostad med särskild service för barn och unga drivs alla boenden i privat regi inom valfrihetssystemet. Antalet boenden som drivs på entreprenad har minskat från 70 boenden till 38 boenden.

Upphandling av ramavtal för bostäder med särskild service SoL pågår. Det innebär att platser som stadsdelsförvaltningarna köpt på individuella avtal för personer inom funktionsnedsättning med stora funktionsnedsättningar, men som inte tillhör LSS personkrets ska regleras genom ramavtal när avtalet finns klart.

Ärendets beredning

Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 14 maj. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 15 maj 2025.

Jämställdhetsanalys

Antalet personer med verkställd insats inom bostad med särskild service LSS ökar i Stockholms stad från 1754 personer 2023 till 1815 verkställda beslut 2024 medan bostad med särskild service för barn och unga och bostad med särskild service fortsätter att minska från 64 verkställda beslut 2023 till 61 verkställda beslut 2024. Bostad med särskild service SoL inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning minskar något från 78 verkställda beslut 2023 till 61 verkställda beslut 2024. Det är flest män som beviljas bostad med särskild service oavsett ålder och lagrum inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning. Inom verksamhetsområdet socialpsykiatri är det fler kvinnor än män som beviljas insatser. Totalt beviljades 4427 personer socialpsykiatriska insatser 2023. Andelen kvinnor är cirka 54 procent och andel män är 46 procent. Könsfördelningen är densamma som föregående år. En förklaring till könsskillnaderna inom funktionshinderområdet kan vara skillnader i förekomst av olika diagnoser vilket Socialstyrelsen konstaterat i lägesrapport 2022 avseende insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Av lägesrapporten framgår att vissa diagnoser som är kopplade till personkrets 1 är vanligare bland män än kvinnor i totalbefolkningen, så som intellektuell funktionsnedsättning och autism. Samtidigt visar forskningen att flickor många gånger får diagnoser senare än pojkar, exempelvis när det gäller autism, vilket kan förklara varför könsskillnaderna inom LSS minskar i de högre åldersgrupperna. Underskottet av bostäder med särskild service och stödboende kommer därmed beröra fler män än kvinnor inom LSS lagrum och fler kvinnor än män inom lagrum SoL.

Konsekvenser för barn

Tillgången till bostäder med särskild service i Stockholms stad påverkar barn med funktionsnedsättning som har behov av sådan bostad. Det kan också beröra barn som har en vårdnadshavare, förälder eller annan nära anhörig som har behov av bostad med särskild service. Det kan handla om barn som idag har ett behov bostad med särskild service samt barn som i framtiden kommer ha ett sådant behov. På samma sätt kan det handla om barn som har en vårdnadshavare, förälder eller annan anhörig som har behov bostad med särskild service idag eller som kommer ha ett sådant behov i framtiden. När det saknas bostäder med särskild service i kommunen och den enskilde behöver flytta till en annan ort blir det svårare för föräldrar, barn och andra anhöriga att ha en nära kontakt.

Att inte kunna träffas på ett enkelt sätt kan skapa oro hos barnet. Att byta känd miljö så om skola, kända utomhusmiljöer, kompisar och närstående kan också påverka barn på ett negativt sätt.

Barnkonventionen består av 54 artiklar. Artiklarna ska ses som en odelbar helhet och skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt och är lika viktiga. Fyra av artiklarna (artikel 2, 3, 6 och 12) utgör de grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det gäller frågor som rör barn:

- barns rätt till liv och utveckling
- barns rätt till delaktighet
- att inget barn ska diskrimineras
- att barnets bästa ska vara vägledande i all verksamhet och i alla beslut

Utöver de fyra grundläggande och vägledande principerna som alltid ska beaktas när det gäller frågor som rör barn är fler artiklar/rättigheter aktuella:

- Artikel 9: Barn ska inte skiljas från sina föräldrar
- Artikel 16: Barns rätt till privatliv
- Artikel 23: Barns med funktionsnedsättning rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv
- Artikel 26: Barns rätt till social trygghet
- Artikel 27: Barns rätt till skälig levnadsstandard
- Artikel 28–29: Barns rätt till utbildning
- Artikel 31: Barns rätt till lek, vila och fritid

Det finns flera andra artiklar/rättigheter som också kan vara aktuella men ovan nämnda artiklar är de som bedöms mest relevanta och har störst betydelse.

Boendeplanen är en årlig kommunövergripande rapport som både ger en aktuell bild över antal bostäder med särskild service i kommunen och en prognos över hur utvecklingen förväntas bli de kommande tio åren. Boendeplanen visar också på förbättringsförslag som skulle kunna öka utvecklingen av bostäder med särskild service. Enligt artikel 12 i barnkonventionen ska barn och ungas åsikter inhämtas och beaktas i alla frågor som rör barn. Socialförvaltningens funktionshindersråd har haft möjlighet att lämna synpunkter på boendeplanens innehåll. Förvaltningens bedömning är att det är tillräckligt att inhämta rådets synpunkter eftersom rådet företräder både barn och vuxna med funktionsnedsättning.

Konventionen om barnets rättigheter ska leda stadens arbete i samtliga verksamheter. Den sammantagna bedömningen är att ärendet har positiva konsekvenser för de grupper av barn som berörs och att ett beslut om att anta boendeplanen i sig inte står i strid med barns bästa. Utbyggnad av bostäder med särskild service i

Stockholms stad innebär en möjlighet till närhet till föräldrar och känd miljö. Utbyggnad av bostäder i Stockholms stad ger bättre förutsättningar för barn att växa upp som andra barn i Stockholm. Det är dock viktigt att beakta att det inte är möjligt att fastställa exakt vad som är alla barns bästa. Ett beslut kan vara positivt för några barn men negativt för andra beroende på den specifika situation barnet befinner sig i. Inför varje projekt och beslut kopplat till utbyggnad av bostäder med särskild service behöver det därmed analyseras hur grupper av barn påverkas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Boendeplanen kan konstatera att antalet lägenheter i bostad med särskild service kommer att öka under prognosperioden. Då det största antalet pågående projekt befinner sig i tidigt beslutsskede och svag ekonomisk tillväxt råder osäkerhet i prognosen kring antal bostäder med särskild service som kommer färdigställas enligt planering. Det är åttonde året i rad som staden tar fram en boendeplan för bostäder med särskild service SoL och LSS och det är angeläget att fortsätta följa utvecklingen. Förvaltningen har sedan tidigare iakttagit några förbättringsåtgärder som sammantaget skulle kunna öka platstillgången i bostad med särskild service vilka sammanfattas nedan:

- Verka för att utbyggnaden av bostäder med särskild service och stödboende fortsätter.
- Genomföra en översyn av avtalsform för insatsen bostad med särskild service
- Inrätta profilboende inom bostad med särskild service

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Boendeplanen SoL och LSS samt stödboende 2025–2035
2. Bilaga 1 Bakgrund och definitioner

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-05-11
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-05-11